

ASMENS SU NEGALIA TEISIŲ APSAUGOS AGENTŪRA

PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS
APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS

Rekomendacijos dėl tikslinių grupių įtraukimo į projekto atitikties prieinamumo reikalavimams vertinimą

Parengė:

Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie LR SADM
2025 m., Vilnius

Turinys

Įvadas	3
1. Tikslinės grupės	4
1.1. Asmenys su negalia	4
1.1.1. Naudingi šaltiniai:	4
1.2. Vyresnio amžiaus asmenys	5
1.2.1. Naudingi šaltiniai:	5
1.3. Laikino ar specifinio funkcionalumo sunkumų turintys vartotojai	6
1.1.2. Naudingi šaltiniai:	6
2. Dalijimasis informacija	6
2.1. Seminarai ir diskusijos	6
2.2. Informacinės medžiagos	6
3. Vertinimo procesas	7
3.1. Statinių vertinimas	7
3.2. Išorinis vertinimas	7
3.3. Konsultantų įtraukimas	7
4. Veiksmų planas.....	8
4.1. Identifikavimas ir įtraukimas.....	8
4.2. Mokymai	8
4.3. Stebėjimas ir vertinimas.....	8
5. Naudingi šaltiniai	8
5.1. Lietuvos negalios organizacijų forumas (LNF)	8
5.2. Lietuvos žmonių su negalia sąjunga (LŽNS).....	9
5.3. Lietuvos aklyjų ir silpnaregių sąjunga (LASS).....	9
5.4. Lietuvos kurčiųjų draugija (LKD)	9
5.5. Lietuvos autizmo asociacija „Lietaus vaikai“	9
5.6. Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“	9
5.7. Lietuvos pagyvenusių žmonių asociacija (LPŽA)	9
5.8. Pacientų organizacijų sąrašas.....	9
5.9. Fizinės aplinkos prieinamumo vertinimo įrankis	9
5.10. Konsultacinis centras	10
5.11. Kiti naudingi šaltiniai:	10

Įvadas

Užtikrinti prieinamumą visiems yra sudėtingas procesas, reikalaujantis ne tik teisinio reglamentavimo, bet ir aktyvaus piliečių dalyvavimo. Šiame dokumente pateikiamos rekomendacijos, kaip įtraukti įvairias tikslines grupes į projekto atitikties prieinamumo reikalavimams vertinimą, kad būtų pasiektas maksimalus efektyvumas ir socialinė nauda. Taip pat pateikiama informacija apie naudingus šaltinius, kurie gali padėti gerinti fizinės aplinkos prieinamumą.

Norint užtikrinti prieinamumą visiems, nepakanka reglamentų kūrimo ir sistemingo jų taikymo. Tam reikalingas dalyvaujamojo valdymo procesas, kurio metu patiems piliečiams, kaip vartotojams, būtų leidžiama pranešti apie tikras problemas, su kuriomis jie susiduria.

Vartotojai šiame dokumente suprantami kaip pilietinė visuomenė. Pilietinė visuomenė kartais pristatoma kaip viena iš trijų pagrindinių visuomenės dalių (kitos dvi – valstybės institucijos ir verslas), su kuriomis ji yra glaudžiai susijusi, tačiau tuo pačiu ir konkuruojanti, atsveriant jų įtaką. Aktyvi pilietinė visuomenė prisideda prie socialinių ryšių stiprinimo, didindama šalies socialinį kapitalą ir gerindama demokratinius procesus. Ji pasireiškia įvairiomis formomis: per nevyriausybinės organizacijas, ne pelno siekiančias organizacijas, įvairių sričių aktyvistų grupes, religines, akademinės bendruomenės, klubus, asociacijas ir kt.

Atkreipiamas dėmesys, kad vartotojai, vertinantys statinių prieinamumą, neturi apimti tik tos pilietinės visuomenės dalies, kurią sudaro asmenys su negalia. Pilietinės visuomenės daugialypiškumas yra tiek iššūkis, tiek privalumas – Lietuvoje veikia ne viena asmenims su negalia atstovaujanti organizacija, jos tarpusavyje gali siekti skirtingų tikslų, galinčių sukelti interesų konfliktus. Tačiau iš praktikos žinoma, kad kuo daugiau interesų šalių dalyvauja sprendimų priėmimo, tuo didesnis universalumas ir socialinė nauda yra pasiekiami.

Atliekant projektavimo paslaugų ir / ar statybos darbų pirkimus, pirkimų vykdytojams pagal poreikį rekomenduojama įtraukti Rekomendacijose siūlomas tikslines grupes. Tikslinių grupių įtraukimas galėtų vykti šiuose etapuose:

- Vykdamas rinkos tyrimus / rinkos konsultacijas;
- Rengiant pirkimo strategiją ir pirkimo dokumentus;
- Priklausomai nuo pasirinkto pirkimo būdo ar pirkimo priemonės, galima konsultacijas su tikslinėmis grupėmis įtraukti ir į pirkimo vykdymą, pvz., jei vykdomas projekto konkursas arba skelbiamos derybos;
- Sutarties vykdymo etapą.

Bendradarbiaudami su nevyriausybėmis organizacijomis, specialistais ir pačiais vartotojais, pirkimų vykdytojai gali prisidėti prie socialinės lygybės ir integracijos skatinimo, užtikrinant, kad visi gyventojai galėtų naudotis viešosiomis paslaugomis ir infrastruktūra.

1. Tikslinės grupės

1.1. Asmenys su negalia

Asmenys su negalia yra viena iš svarbiausių tikslinių grupių, kurią reikia įtraukti į prieinamumo vertinimo procesą. Ši grupė apima žmones, turinčius fizinių, regos, klausos, suvokimo ir pažinimo sutrikimų.

Įtraukdami šiuos asmenis, galime gauti vertingų įžvalgų apie tai, kaip skirtingi prieinamumo aspektai veikia jų kasdienį gyvenimą. Svarbu užtikrinti, kad jų nuomonės ir patirtys būtų atspindėtos vertinimo procese, nes tai padės geriau suprasti realias problemas ir iššūkius, su kuriais jie susiduria, o taip pat padės įgyvendinti nacionalinius ir tarptautinius teisės aktus, numatančius, jog asmenims su negalia svarbūs klausimai, kurie jiems aktualūs, turi būti priimami jiems dalyvaujant.

1.1.1. Naudingi šaltiniai:

1.1.1.1. Lietuvos Negalios Organizacijų Forumas (toliau – LNF)

<https://www.lnf.lt/>

info@lnf.lt

LNF veikia kaip asmenų su negalia teisių gynėjas, siekdamas užtikrinti fizinės aplinkos prieinamumą žmonėms su negalia. Jo pagrindinės veiklos apima:

- Tyrimai: nustato prieinamumo trūkumus viešose erdvėse.
- Kampanijos: inicijuoja projektus, tokius kaip „Už miestą visiems“, siekiančius informuoti apie prieinamumo problemas.
- Bendradarbiavimas: dirba su kitomis organizacijomis ir institucijomis sprendžiant prieinamumo klausimus.
- Švietimas: organizuoja mokymus ir seminarus apie geriausias praktikas.

LNF teikia objektyvią informaciją, rekomendacijas ir teisinę paramą, padedant gerinti fizinės aplinkos prieinamumą ir skatinant žmonių su negalia integraciją į visuomenę.

1.1.1.2. Lietuvos žmonių su negalia sąjunga (toliau – LŽNS)

<https://www.negalia.lt/>

lzns@negalia.lt

+37060210338

Bendradarbiaudama su įvairiomis institucijomis ir bendruomenėmis, LŽNS aktyviai prisideda prie fizinės aplinkos prieinamumo gerinimo ir asmenų su negalia integracijos į visuomenę.

- Teisiniai pasiūlymai: LŽNS teikia ekspertinę nuomonę dėl teisės aktų, kurie gali pagerinti fizinės aplinkos prieinamumą.
- Tyrimai ir analizės: organizacija renka duomenis apie fizinės aplinkos trūkumus, kas padeda formuoti konkrečius sprendimus.
- Bendradarbiavimas: LŽNS dirba su valstybinėmis institucijomis ir kitomis organizacijomis, siekdama užtikrinti, kad aplinka būtų pritaikyta visiems.

1.1.1.3. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga (toliau – LASS)

<https://lass.lt/fizines-aplinkos-prieinamumas/>

LASS teikia konsultacijas fiziniams ir juridiniams asmenims, kad pritaikytų fizinę aplinką asmenų, turinčių regos negalią, poreikiams.

- Išorinės aplinkos pritaikymas: gatvių, šaligatvių ir objektų išdėstymo konsultacijos.
- Vidaus interjero pritaikymas: spalvų kontrastai, durų ir laiptų žymėjimas.
- Ženklimas Brailio raštu: konsultacijos dėl ženklavimo ant liftų, durų ir kt.
- Inovatyvūs sprendimai: technologijų pasiūlymai, gerinantys prieinamumą.

LASS taip pat organizuoja seminarus, bendradarbiauja su kitomis organizacijomis ir atstovauja regos negalią turinčių asmenų interesams.

1.1.1.4. Lietuvos kurčiųjų draugija (toliau – LKD)

<http://www.lkd.lt/>

centras@lkd.lt

+37052615593

LKD vaidina svarbų vaidmenį užtikrinant, kad fizinė aplinka būtų prieinama klausos sutrikimų turintiems asmenims, skatindama bendradarbiavimą ir teikdama ekspertines žinias.

1.1.1.5. Lietuvos autizmo asociacija „Lietaus vaikai“

<https://www.lietausvaikai.lt/>

info@lietausvaikai.lt

+37062020665

„Lietaus vaikai“ gali būti vertingas partneris, padedantis pritaikyti fizinę aplinką vaikams su negalia, teikdama konsultacijas, švietimą ir bendradarbiavimą su įvairiomis institucijomis.

1.1.1.6. Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“

<https://viltis.lt/lt/apie-mus/>

viltis@viltis.lt

Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“ yra organizacija, skirta žmonėms su intelekto sutrikimais ir jų šeimoms ir gali būti svarbus partneris, prisidedantis prie fizinės aplinkos pritaikymo žmonėms su intelekto sutrikimais, teikdama konsultacijas, švietimą ir bendradarbiavimą su įvairiomis institucijomis.

1.2. Vyresnio amžiaus asmenys

Vyresnio amžiaus asmenys – tai dar viena tikslinė grupė, kurios poreikiai dažnai skiriasi nuo kitų vartotojų. Ši grupė gali susidurti su įvairiais iššūkiais, pavyzdžiui, sumažėjusia judėjimo geba, regos ar klausos sutrikimais.

Įtraukdami vyresnio amžiaus asmenis į vertinimo procesą, galime geriau suprasti, kokie aspektai yra svarbūs jų kasdieniam gyvenimui ir kaip galima pagerinti jų prieinamumą. **Naudingi šaltiniai:**

1.2.1.1. Lietuvos pagyvenusių žmonių asociacija (toliau – LPŽA)

<https://www.lpzasociacija.lt/>

lpzasociacija@gmail.com

LPŽA yra viena iš nevyriausybinių organizacijų Lietuvoje, kuri aktyviai dirba, kad pagerintų pagyvenusių žmonių gyvenimo kokybę ir skatintų jų aktyvumą visuomenėje.

1.3. Laikinių ar specifinių funkcionalumo sunkumų turintys vartotojai

Šią grupę sudaro asmenys, kurie gali turėti laikinių ar specifinių funkcionalumo sunkumų, pavyzdžiui, po traumų, operacijų ar dėl kitų sveikatos problemų. Jų patirtys ir poreikiai gali būti skirtingi, tačiau jie gali suteikti vertingų įžvalgų apie tai, kaip prieinamumas gali paveikti jų kasdienį gyvenimą.

Įtraukdami šiuos vartotojus, galime užtikrinti, kad prieinamumo sprendimai būtų universalesni ir apimtų visus, kurie gali susidurti su laikiniais ar specifiniais sunkumais.

1.3.1. Naudingi šaltiniai:

1.3.1.1. Pacientų visuomeninės organizacijos

Pacientų organizacijų sąrašą su kontaktais galite rasti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos internetiniame puslapyje

<https://sam.lrv.lt/lt/nuorodos/visuomenines-organizacijos/>

Pacientų organizacijos atstovauja įvairių sveikatos sutrikimų turinčių asmenų interesams ir siekia pagerinti jų gyvenimo kokybę.

Pacientų organizacijos atlieka svarbų vaidmenį didinant fizinės aplinkos prieinamumą, ir jų nariai gali suteikti vertingų įžvalgų ir patarimų, kaip geriau pritaikyti aplinką žmonėms su laikiniais ar specifiniais funkcionalumo sunkumais. Įtraukdamos šiuos vartotojus, organizacijos gali užtikrinti, kad sprendimai būtų efektyvūs ir apimtų visus, kurie gali susidurti su šiais iššūkiais.

2. Dalijimasis informacija

Norint efektyviai įtraukti tikslines grupes, būtina užtikrinti, kad informacija būtų skaidri ir lengvai prieinama.

Daugiau apie informacijos prieinamumą rasite: <https://anta.lrv.lt/lt/aplinkos-prieinamumas/informacijos-prieinamumas/>

2.1. Seminarai ir diskusijos

Organizuojant seminarus ir diskusijas su tikslinėmis grupėmis, galima gauti grįžtamąją informaciją apie jų patirtis ir lūkesčius. Tokios iniciatyvos padeda sukurti atvirą dialogą, kuriame vartotojai gali laisvai dalintis savo nuomone ir pasiūlymais. Be to, tai suteikia galimybę pristatyti projekto tikslus ir supažindinti su prieinamumo reikalavimais.

2.2. Informacinės medžiagos

Parengus informacinę medžiagą, pavyzdžiui, brošiūras ar internetinius šaltinius, galima supažindinti tikslines grupes su projekto tikslais ir prieinamumo reikalavimais. Ši

medžiaga turėtų būti aiški ir suprantama, kad visi vartotojai galėtų lengvai ją pasiekti ir suprasti.

Daugiau apie informacijos prieinamumą rasite: <https://anta.lrv.lt/lt/aplinkos-prieinamumas/informacijos-prieinamumas/>.

3. Vertinimo procesas

3.1. Statinių vertinimas

Statinio valdytojams rekomenduojama savideklaracijos principu atlikti valdomų (arba nuomojamų) statinių prieinamumo vertinimą, remiantis pateiktais kriterijais statinių prieinamumo stebėsenos ir kontrolės informacinėje sistemoje STASIS, siekiant nustatyti, kokių veiksmų reikia imtis, kad statinys būtų prieinamas visiems. Tai leidžia valdytojui geriau suprasti savo statinio stipriąsias ir silpnąsias puses, taip pat identifikuoti konkrečius veiksmus, kurių reikia imtis siekiant pagerinti prieinamumą.

Statinių vertinimas atliekamas informacinės sistemos www.stasis.lt pagalba.

3.2. Išorinis vertinimas

Jei vertinimą atlieka išorinė įstaiga, ji turi būti nepriklausoma ir turėti pakankamai žinių apie prieinamumo reikalavimus. Išorinis vertinimas gali suteikti objektyvų požiūrį į statinio atitikimą prieinamumo reikalavimams ir padėti nustatyti sritis, kurias reikia tobulinti.

Statinių vertinimas atliekamas informacinės sistemos www.stasis.lt pagalba.

3.3. Nepriklausoma stebėseną

Asmenys su negalia ar kiti sistemos vartotojai, pastebėję, kad deklaruojamos vietos prieinamumo duomenys neatitinka realybės, gali pranešti Asmenų su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (ANTA) Prieinamumo užtikrinimo skyriui apie neatitikimą. Gavus pranešimą apie neatitikimą, ANTA specialistai susisieks su objekto valdytojais ir tikrina prieinamumo duomenis.

3.4. Konsultantų įtraukimas

Konsultantai turėtų būti įtraukti į vertinimo procesą, kad padėtų vertintojui ir suteiktų praktinių žinių apie prieinamumą. Įvairių patirčių turinčių asmenų dalyvavimas užtikrins nuoseklų vertinimo procesą ir patikimesnį rezultatą. Kuo įvairesnė konsultantų grupė, tuo geriau bus atspindėti skirtingų vartotojų poreikiai ir iššūkiai.

Konsultantai gali būti atstovai iš įvairių vartotojų grupių, aprašytų 1 p. „Tikslinės grupės“. Ten pat rasite kontaktus.

Norint gauti prieinamumo užtikrinimo specialistų konsultacijas, reikia kreiptis į ANTA Prieinamumo užtikrinimo ir konsultacijų skyriaus konsultacinį centrą el. paštu kc@anta.lt.

4. Veiksmų planas

Rekomenduojama sukurti veiksmų planą, taip galima užtikrinti, kad visi suinteresuoti asmenys būtų įtraukti į vertinimo procesą. Savivaldybės kasmet rengia strateginius planus, kuriuose numato, kas ir kada bus statoma, remontuojama ar atnaujinama. Ypač svarbu, kad šiuose planuose būtų atsižvelgta į prieinamumo vertinimo duomenis. Tai užtikrins, kad prieinamumo didinimas būtų sistemiškas ir nuolatinis procesas.

Integruojant prieinamumo duomenis į strateginius planus, savivaldybės galės identifikuoti esamas problemas ir nustatyti prioritetus, kurie padės efektyviau spręsti prieinamumo iššūkius. Taip bus galima planuoti konkrečius veiksmus, tokius kaip prieinamų įėjimų ir išėjimų įrengimas, tinkamų ženklų diegimas bei infrastruktūros pritaikymas ir pan.

4.1. Identifikavimas ir įtraukimas

Pirma, būtina identifikuoti ir įtraukti visus suinteresuotus asmenis, kurie gali turėti įtakos prieinamumo vertinimui. Tai apima ne tik vartotojus, bet ir specialistus, konsultantus bei nevyriausybinės organizacijas.

4.2. Mokymai

Organizuoti mokymus vertintojams ir konsultantams apie prieinamumo reikalavimus ir gerąsias praktikas yra svarbus žingsnis, siekiant užtikrinti, kad visi dalyviai turėtų reikiamų žinių ir įgūdžių, kad galėtų efektyviai dalyvauti vertinimo procese. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad perkančioji organizacija gali neturėti kompetencijų organizuoti tokius mokymus ir gali susidurti su lėšų trūkumu, būtų tikslinga pasinaudoti jau egzistuojančiomis galimybėmis.

Rekomenduojama pateikti informaciją apie ANTA organizuojamus mokymus, kurie apima prieinamumo reikalavimus ir gerąsias praktikas. Perkančioji organizacija galėtų pasiūlyti dalyvauti šiuose mokymuose arba pasidalinti mokymų medžiaga su vertintojais ir konsultantais. Tai užtikrins, kad visi suinteresuoti asmenys gautų kokybišką ir profesionalią informaciją, reikalingą efektyviam vertinimui.

4.3. Stebėjimas ir vertinimas

Nuolat stebėti ir vertinti projekto pažangą, atsižvelgiant į tikslinių grupių grįžtamąją informaciją. Tai padės užtikrinti, kad projektas būtų vykdomas skaidriai ir efektyviai, o bet kokie iškilę iššūkiai būtų sprendžiami laiku.

5. Naudingi šaltiniai ir nuorodos

5.1. Lietuvos negalios organizacijų forumas (LNF)

Interneto svetainė: <https://www.lnf.lt/>

El. paštas: info@lnf.lt

5.2. Lietuvos žmonių su negalia sąjunga (LŽNS)

Interneto svetainė: <https://www.negalia.lt/>

El. paštas: lzns@negalia.lt

Tel.: +37060210338

5.3. Lietuvos aklujų ir silpnaregių sąjunga (LASS)

Interneto svetainė: <https://lass.lt/fizines-aplinkos-prieinamumas/>

Tel.: +37067643100

5.4. Lietuvos kurčiųjų draugija (LKD)

Interneto svetainė: <http://www.lkd.lt/>

El. paštas: centras@lkd.lt

Tel.: +37052615593

5.5. Lietuvos autizmo asociacija „Lietaus vaikai“

Interneto svetainė: <https://www.lietausvaikai.lt/>

El. paštas: info@lietausvaikai.lt

Tel.: +37062020665

5.6. Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“

Interneto svetainė: <https://viltis.lt/lt/apie-mus/>

El. paštas: viltis@viltis.lt

5.7. Lietuvos pagyvenusių žmonių asociacija (LPŽA)

Interneto svetainė: <https://www.lpzasociacija.lt/>

El. paštas: lpzasociacija@gmail.com

Tel.: +37068624146; +37061355565

5.8. Pacientų organizacijų sąrašas

[Informacija apie pacientų organizacijas ir kontaktai](#)

5.9. Fizinės aplinkos prieinamumo vertinimo įrankis

Interneto svetainė: <http://www.stasis.lt>

Aprašymas: Statinių prieinamumo stebėsenos ir kontrolės informacinė sistema Stasis, skirta statinių prieinamumo vertinimui.

Konsultuoja: Asmenų su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos prieinamumo užtikrinimo ir konsultacijų skyriaus specialistai.

Kontaktai: <https://anta.lrv.lt/lt/struktura-ir-kontaktine-informacija/kontaktai/>

5.10. Konsultacijų centras

Konsultuoja: Asmenų su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Prieinamumo užtikrinimo ir konsultacijų skyriaus konsultacinio centro (KC) specialistai.

El. paštas: kc@anta.lt

Aprašymas: Konsultacijos dėl prieinamumo užtikrinimo ir vertinimo.

5.11. Kiti naudingi šaltiniai:

[Fizinės aplinkos prieinamumas](#)

[Informacijos prieinamumas](#)

[Gaminių ir paslaugų prieinamumas](#)

[Universalus dizainas](#)

[Metodinė medžiaga](#)

[Metodinė informacija \(STASIS\)](#)

[Mokymai](#)